

VNIVERSITAT DE VALÈNCIA

Investidura com a "Honoris Causa" per
la Universitat de València a Francesc de
Borja Moll i Casanovas

Laudatio

València, 19 d'octubre de 1984

LAUDATIO FRANCESC DE B. MOLL *per Emili Casanova*

Sr. Rector Magnífic,
Ilm. Sr. Director General d'Universitats i Investigació,
Srs. Rector de Barcelona i Palma,
Autoritats,
Senyors professors i alumnes,
Senyores i senyores:

Presentar i glossar, breument i ordenada, els mèrits del Doctorand, destacar-ne la seua significació lingüística i cívica , posar de relleu que ha fet i com ha ha fet i interrelacionar-ho amb ço que és i fa la Universitat de València, i en concret, la Facultat de Filologia, hauria d'emplenar el meu parlament.

Crec, tanmataix, que seria desenraonat segur aquest esquema tractant-se de Francesc de B. Moll, Doctor Honoris Causa per les Universitats de Basilea, Barcelona i Palma de Mallorca, Premi Ossian i premi d'honor de les Lletres Catalanes, que frueix d'un lloc preeminent entre els conreadors de la filologia romànica, conegut, estimat i respectat en totes les terres de llengua catalana, amb un currículum inigualable i modèlic (Randa, XI, 1982, 183-205). *Els meus Primers trenta anys*, 1970; (*Els altres quaranta anys*, 1975), i existint ja diverses presentacions d'aquest tipus, com les d'Antoni Mª Badia i Margarit (*Ciència i Passió dins la cultura catalana*, Abadia de Montserrat, 1977, 117-125) i Joan Miralles (*Acte d'Investidura com a Doctor Honoris Causa del Sr. Francesc de B. Moll*, Palma, 1983).

Em permetran, doncs, que centre la meua intervenció en 3 punts:

1.- Significació de la seua obra per a la lingüística catalana.

Un fet ha marcat la vida filològica do F. de B. Moll: la seua selecció en 1921 com a col·laborador d'Antoni Mª Alcover en les tasques del *Diccionari Català-Valencià-Balear*. Al voltant seu es formà amb els millors mestres, sobretot, en la coneixença dels dialectes catalans i en la tècnica lexicogràfica. Com el mateix Moll digué en concedir-li el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes "*De l'honor que m'atany per aquest premi vull declarar que una bona part pertoca a l'home responsable de la meua existència com a filòleg: Antoni Mª Alcover*" (*Els altres quaranta anys*, 267).

Successor seu al front del Diccionari, amb vitalitat, abnegació i tenacitat, no sols s'encarregà de redactar-lo i donar-li el to científic, sinó també d'acostar les postures no sempre coincidents.

Amb la seua prodigiosa tasca, el DCVB es convertia en el símbol de la llengua catalana, tant a la Romània, on fou acollit amb admiració i considerat com l'exponent màxim de la plena maduresa de la lingüística, com dins dels nostres Països. Com ha dit Badia i Margarit "*l'obra del Diccionari s'ha convertit en un nou lligam espiritual entre totes les terres de llengua catalana*" (*Llengua i Cultura als Països Catalans*, ed. 62, Barcelona).

Avui, el Diccionari, és una obra solvent i punt de partença obligat i imprescindible per a qualsevol treball de lexicografia. Com afirma G. Colon, es tracta d'un "*Recull singularíssim que no té parió en cap altre país romànic. Al llarg de la Romània hi ha, és clar, diccionaris especialitzats medievals, hi ha valuosos repertoris etimològics i dialectals, etc. Però enlloc no trobareu tot això reunit en una sola obra i exposat amb la claredat característica del DCVB. El nostre poble, els nostres escriptors hi disposen d'una mina d'informació de primera importància*" (*La lexicografia catalana, Actes del IV Col·loqui de Llengua i Literatura Catalanes, Basilea, 1976, 13*).

S'ha discutit la seua composició, és a dir, la conveniència d' aplegar tres diccionaris en un. Al meu parer, i seguint Sanchis Guarner, precisament és aquesta un dels seus grans encerts, a causa de les peculiars característiques de la llengua catalana i dels seus dialectes (*Le dictionnaire historique et dialectal du catalan, Orbis, 19, 107*).

Adorador de la perfecció i deriós de millorar o completar sempre la informació donada en el DCVB, Francesc de B. Moll ha seguit atent a les normals omissions en una obra d'aquest tipus i conscient que encara hi ha mancances, acaba de proposar fer un suplement lexical amb les noves aportacions lexicogràfiques, documentals i dialectals (*Un possible suplement lexical, Miscel·lània Sanchis Guarner, I, 1984*).

A més a més, incansable, ha participat en la realització de l'ALPI, juntament amb Manuel Sanchis Guarner, on ell s'encarregà, especialment, de recollir el lèxic (*BDLIC, XV, 1934, 28*). Amb aquesta col·laboració es trencava la desconexió entre les activitats referents al domini català, més pendent d'Europa, i la lingüística espanyola, amb la important relació amb els mestres Menéndez Pidal i Navarro Tomàs (*D. Catalan, Lingüística Iberoromànica, Gredos, 1974, 96*).

I no sols això, sinó que esperonat tant per la seua vocació de filòleg romanista com per la inquietud pel progrés de la llengua, ens ha oferit alguns estudis bàsics, sempre intentant d'omplir els buits existents en la nostra ciència i de difondre els coneixements recents, cosa que ha ajudat a crear el nivell actual dels estudis sobre el català.

En el primer aspecte, destaca la *Gramàtica Històrica Catalana* de 1952, feta amb una visió sintètica, dirigida per un pensament propi, amb aportacions originals i presentació de l'estat de les investigacions (Gili Gaya, RFE, XXXVII, 1953, 278). Com opina Colon "*Un llibre de Moll és un encoratjament, una valuosa reflexió lingüística desprovista d'austeritat*" (*Parlament en l'acte de condecoració de F. de B. Moll i Joan Fuster per la Generalitat de Catalunya, l'Espill, 16, 1983, 117-20*).

En el segon, destaca la faena de divulgar a les Illes una doctrina gramatical i ortogràfica comuna, la de l'IEC, conjuminada amb el respecte a les peculiaritats baleàriques, i el fet de fer conèixer i estimar la llengua als mallorquins a través de cursets, conferències i edicions (Massot i Muntaner, ER, XIV, 1969, 272). També la publicació de *Els llinatges catalans, model d'exposició amena, senzilla i clara* (Sanchis Guarner, RVF, VI, 1959-62, 247-48).

2.- Aportació a la cultura del País Valencià.

Deia Joan Miralles que *"En realitat per a molta gent don Francesc he anat rerepresentant el paper de símbol de la llengua, de la nostra llengua catalana"* (Acte d'investidura del Sr. F. de B. Moll, 17). Exacta afirmació, a la qual, però s'ha d'afegir que també ha anat representant el paper del símbol de la integració dels dialectes balear i valencià, en la formació i definitiva configuració literàries de la llengua comuna.

No sempre ben comprès i fin i tot contestat, F. de B. Moll ha mantingut tota la seua vida la mateixa concepció lingüística *"la unitat no és la uniformitat total"* (Serra d'Or, agost-setembre, 1962). Des de 1933 en què criticà els correctors de proves (BDLIC, XV, 117) i ressenyà el llibre de G. Renat i Ferrís *La conjunció verbal valenciana* (159) fins l'actualitat hi ha anat reiterant les seues idees: *"La unificació ha de consistir en una capacitat similar d'adaptació, no en la manera única d'expressar cada concepte"*, *"Els baleàrics i valencians, no tenim cap obligació de renunciar a l'ús de formes gramaticals que no són degeneracions sinó paral·lelismes"* (Raixa, 1956, 142), *"el fet d'anomenar català la llengua dels valencians i de les Illes no significa que s'hagen adaptat servilment al parlar de Barcelona"*, *"Cada regió conserva detalls valuosos de llenguatge que s'han de respectar en la llengua literària"* (Las Provincias, 1-8-1975, 5).

Gràcies a la seua constant lluita, juntament i principalment amb Sanchis Guarner, ha triomfat la proposta d'integrar, respectant-les, les peculiaritats genuïnes dels dialectes dins la llengua comuna. En altres paraules, que es cree una llengua estàndard amb una codificació policèntrica però convergent, principi, hui, acceptat per tots. idèntica actitud ha defensat sempre la seua filla Aina Moll (*Problemàtica del català estàndard*, Actes V Col·loqui de Llengua i Literatura catalanes, Andorra, 1979, p. 579, 584).

Fruit d'aquesta visió és la seua clarificadora definició de llengua i dialecte (*Moll, llengua o dialecte?. Català o mallorquí*, Palma, 1978).

Francesc de B. Moll, que coneix perfectament la realitat viva del P. V., amb la qual ha estat en contacte en diverses ocasions amb motiu d'enquestes (1921, 1935, 1947) i conferències (1961, 1982), a través de la relació amb Sanchis Guarner, que coneix la seua riquesa lingüística (*Els altres quaranta anys*, 12), al qual ha tingut sempre present en els seus estudis com prova el DCVB, on es recull amb precisió el lèxic peculiar valencià, actual i històric, i en les seues preocupacions per la supervivència, de la nostra cultura, ha cridat l'atenció repetidament sobre el desinterès i abandó dels valencians envers el valencià. Per exemple, deia en 1924 en ressenyar una obra de Spitzer *"Res diu Spitzer del dialecte valencià, segurament per no haver tenguda avinentesa de consultar monuments autèntics, llegítims, y de confiança de tal dialecte. Tota la culpa la tenen els amadors de la llengua valenciana que no són cuytats gota de besquetjar els preuats tresors lèxichs y gramaticals que caplleven polents i galanxons dins llurs esponeroses comarques des de Vinaròs fins a Elx y Santa Pola"* (BDLIC, XIII, 1923-24, 114) i repetia en 1934 en comentat la primera versió de *La llengua dels valencians*, *"Aquest opuscle és tota una revelació del futur mestre dels filòlegs valencians"*, *"se manifesta bé la seva bona preparació molt superior a la desconsoladora superficialitat amb què fins avui havien treballat els lingüistes valencians"* (BDLIC, XV, 1934, 154-6).

Altrament, no mai desatès el seu compromís cívic amb el País Valencià. Quan en 1961 vingué a València a clausurar el curs de *Lo Rat Penat*, digué "No m'hi vaig saber negar per què hauria estat inhibir-me del procés de recobrament cultural de València, revifat, precisament, per la propaganda que havíem fet de l'obra del Diccionari" (Moll, et. al., 191 i Jornada, 19-6-1961, 13), i tantes quantes vegades ha estat necessari ha alçat la seua autoritzada veu en defensa de la llengua i de la cultura catalana del País Valencià. Així, en 1975, contestant i aclarint les errades opinions de José Ombuena, director de *Las Provincias*, amb respectuoses però fermes paraules (*Las Provincias*, 8-7-1975, 5-6; 20-7-1975, 5 1-8-1975, 5) o en 1979, davant els intents de sancionar el secessionisme lingüístic (*Carta abierta a don Aldolfo Suárez*, *Valencia Semanal*, 11-1979).

Ell i Sanchis Guarner, amics i col·laboradors en diverses activitats, han jugat el mateix i transcendent paper en el món de la cultura catalana viva a Mallorca i València (Gulsoy, "Catalans", *trends in Romance Linguistics Philology*, III, 1982, 204).

3.- Presència en la Universitat de València i en el Departament de Lingüística Valenciana.

El 17-5-1982, amb motiu de l'acte necrològic que dedicà la Universitat de València a la mort del Dr. Sanchis Guarner, resonava la veu del Doctorand en aquesta sala; 2 hores abans, l'aula 4 de la Facultat de Filologia era testimoni d'una amena, familiar i captivadora tertúlia amb els estudiants de 1r curs. Aquesta és l'única actuació de F. de B. Moll en la nostra Universitat.

Ara bé, a través de Sanchis Guarner, de la seua obra escrita, de la seua vida exemplar, a través dels reiterats contactes i freqüents consultes, tots els membres del departament de Lingüística valenciana i altres més, ens considerem deixebles seus i així ho manifestem als nostres alumnes.

Nosaltres, estudiosos del català a València, components d'una generació universitària jove, que no hem pogut fruit del contacte continuat amb els mestres exemplars de la Filologia Catalana, ens mirem en la seua vida i obra alligonadores, i li retem, hui, el nostre més pregon testimoni d'homenatge. Sàpia F. de B. Moll que és present al nostre Departament con un dels tres pilars que el sostenen i l'infonen caràcter (essent-ne els altres P. Fabra i M. Sanchis Guarner).

La nostra universitat, contestada de vegades, però veritable avantguarda científica de la recuperació del català a València, amb voluntat i vocació d'inserir-se cada dia més en la realitat socio-cultural valenciana, adopta, com a un universitari més, un dels grans espills de vida que ha tingut la nostra cultura; Francesc de B. Moll, model intel·lectual, d'universitari i de ciutadà, independent, honest, inquiet per la veritat científica, despreocupat dels honors i poder, prest a l'ajuda desinteressada, sense taques d'enveja i gelosia, afable, humil, tenaç, capficat en les coses del seu entorn, de la seua terra, divulgador de la seua llengua i cultura.

VNIVERSITAT ID VALÈNCIA
EL RÈCTOR

Ara, en complir els 81 anys, quan per malaltia li ha estat prescrit restricció de tota faena seriosa, de repòs en tots els aspectes del treball cerebral, li arriba aquest guardó del Doctorat Honoris Causa, que reconeix les aportacions de F. de B. Moll i honora la Universitat de València, que ha sabut amb encert i a temps, incorporar-lo com a membre dels seu claustre universitari.

He dit.